

**Drie generaties in de
verpleegkunde**

Misschien zit het in de genen

Emma Ligthart (21) zit in het vierde jaar van de VIP. Ze wist al jong dat ze de zorg in wilde. Misschien zit het in de genen: haar moeder en oma waren óók verpleegkundige.

De moeder van Emma heeft haar verpleegkundige speld en een fotoalbum tevoorschijn gehaald. “Ik heb ook het speldje met kinderaantekening nog, maar die kon ik niet direct vinden”, zegt ze. Emma en haar oma - het is nog vóór de coronatijd- zitten al over het fotoalbum gebogen. “O kijk”, wijst oma Betty, “laatjes voor de medicatie! Die hadden wij niet. Wij gingen de zaal op met een dienblad, met voor elke patiënt een bekertje. Zo’n blad had uitsparingen, zodat de bekertjes niet konden omkukelen. We zetten de medicatie zelf uit, vanuit de doosjes en flesjes in de kast.”

“Oei”, zegt Emma. “Tegenwoordig moet er minimaal één paar ogen meekijken. En wij hebben nu de cow mee, een computer op wielen die tegelijk visitewagen is.”

Betty knikt. “Wat dacht je dan van het temperatuur? Wij liepen met een thermometer rond, spoelden die na elk gebruik even af of maakten hem schoon met

een watje. We deden er wat vaseline op en dan was-ie klaar voor de volgende patiënt. Dat gaat nu wel anders, begrijp ik van jou.”

“Zeker”, zegt Emma. “Nu gebeurt alles met de oorthermometer, met voor iedere patiënt een nieuw *hoedje*.” “En wij hadden plastic thermometers voor onder de tong”, herinnert moeder Susan zich. Lachend: “Bijna iedereen had daarmee 36.8. En was het boven de 37, dan kwam de rectale thermometer erbij. Wel met een hoesje erom.”

Ze constateren dat er binnen een paar generaties veel is veranderd. Niet alleen qua technologie en hygiëne-regels in de zorg, maar ook wat betreft de inhoud van het verpleegkundige beroep. Susan: “Wij moesten, net als mijn moeders generatie, nog kastjes soppen en bedden opmaken. Niet dat ik dat nou zo graag deed, maar

“

Ik heb al meerdere infusen succesvol ingebracht!

”

het gaf je wel de kans om met de patiënt te praten. We maakten ook twee keer per dag een rondje om de billen te wrijven, tegen de decubitus. Dan had je ook weer contact. En ik ben als verpleegkundige nog wel met mensen buiten gaan wandelen. Dat kon toen nog.”

Oma Betty: “De mensen verblijven nu veel korter in het ziekenhuis, soms maar één nacht. In mijn tijd bleven ze wel vijf of zes weken als er geen mogelijkheid was om naar huis te gaan. En wij verzorgden de mensen echt: we brachten ze naar de poli, maakten het fruit schoon, deden de bloemen. Ja, we hadden tijd: we stonden met ons tweeën op drie kamers. Kom daar nou nog eens om!”

“Mocht jij infusen inbrengen?” vraagt Susan aan haar moeder. “Ik mocht dat in mijn opleiding niet, en daarna trouwens ook niet. Maar Emma...” “Ja hoor”, glundert die. “Ik heb al meerdere infusen succesvol ingebracht!”

Susan is blij dat Emma niet op de corona-afdeling hoeft te werken. “Ik heb zelf als verpleegkundige de opkomst van HIV meegemaakt en ik weet dus wat het is om iemand in isolement te verplegen, je werk te doen met zo’n warm pak aan”, vertelt ze. “Ik zie hem nog voor me, onze eerste aidspatiënt. Sticker op zijn status, sticker op zijn deur. Schoonmakers durfden niet meer bij hem naar binnen, het lab kwam niet meer prikken. Hij is in isolement gestorven, net als veel corona-patiënten nu. Ik weet dat Emma wel op de corona-afdeling had willen werken, maar ze is nog zo jong. Ik ben de opleiding dankbaar dat ze de leerlingen hiertegen heeft beschermd.”

Emma Ligthart (21)

Emma keek vroeger al graag met haar moeder ziekenhuisseries. Ze zette haar zinnen op hbo verloskunde, meldde zich aan en bereikte de laatste honderd - maar er werden maar zestig studenten toegelaten. Inmiddels is ze vierdejaars VIP en is ze haar ideaal al dicht genaderd: ze werkt als BBL'er gemiddeld 32 uur per week op de afdeling verloskunde. En ze vindt het geweldig.

“Ja, het bevalt nòg beter dan ik verwachtte. Ik vind het onwijs leuk op verloskunde. Na de eerste sectio liep ik 's avonds nòg op wolkjes. Ik vond het maar gek dat niemand aan me zag dat ik voor het eerst een kind geboren had zien worden.”

En dan te bedenken dat ze het op haar vorige afdeling ook al zo naar haar zin had. Dat was orthopedie, een specialisme dat haar in eerste instantie niet zo aansprak. “Maar daar had ik me in vergist, want ook dat vond ik hartstikke interessant. Ik heb daar ontdekt dat een snijdend specialisme me beter ligt dan een beschouwend. Ik ben blijkbaar een verpleegkundige die graag volgens protocol werkt.”

Hoewel we dat misschien ook niet té zwaar moeten nemen, want inmiddels is ze weer verder dan toen, en dat weet ze zelf ook. “Protocollen vormden echt mijn

houvast, maar als vierdejaars weet ik toch weer beter wat ik doe en wat ik waard ben”, beaamt ze.

Haar verblijf op orthopedie kwam abrupt ten einde. De afdeling werd ingericht voor de opvang van patiënten met verdenking op corona, en daarom werden de aanwezige leerlingen van de ene op de andere dienst overgeplaatst.

Wel jammer, vond Emma. “Ik had graag willen blijven, al begrijp ik de drijfveren goed. Het was natuurlijk een heel unieke situatie waarvan ik veel had kunnen leren. Maar uiteindelijk is het prima dat het zo is gelopen. Ik ben terecht gekomen op de afdeling vaat- en trauma-chirurgie, waar ik twee maanden stage heb mogen lopen. Ook weer heel interessant, en met het klinisch redeneren een goede koppeling tussen theorie en praktijk. En wat ik in die tijd wel heb meegekregen, was het sterke gevoel van saamhorigheid dat in het hele ziekenhuis heerste, ongeacht de afdeling.”

En nu werkt ze op de afdeling verloskunde. Ook hier ervaart ze dat een BBL'er volwaardig meedraait. “Echt een heel verschil met toen ik stagiaire was. Nu ben ik natuurlijk vaker op de afdeling aanwezig, soms vier dagen per week. Daardoor heb je meer contact met patiënten en collega's. Ze weten wie je bent, je hebt diepere gesprekken en durft zelf ook makkelijker een gesprek te beginnen.”

Vóór Emma aan de VIP begon had ze er al een jaar op de verpleegopleiding van het ROC opzitten. “Toch was ik in het begin nog erg onzeker. Mijn eerste stage was op chirurgie, en naar mijn idee had iedere patiënt daar wel een drain, infuus of katheter. En dan zegt je begeleider: probeer maar! En dan denk je: maar straks gaat het fout! En dan ben je je er heel erg van bewust wat de consequenties kunnen zijn. Stel dat er lucht in het infuus komt! Dan loopt de patiënt misschien risico op een longembolie!”

Voelt ze zich inmiddels al wat meer de ster in een televisieserie? Ze lacht haar warme lach. “Je weet dat het gedramatiseerd is, maar toch heb je dat beeld in je hoofd. Dan blijkt de werkelijkheid niet zo spannend en dan denk je: dus dit is het echte werk! Maar het draait twee kanten op, want als verpleegkundige mag je veel meer dan ik dacht. In de eerste twee jaar had ik praktisch alle handelingen al gehad. Zelfs al infusen aanprikken. Toch superleuk dat je dat dan gewoon al kan!”

Emma begon met de verpleegkundige opleiding als overbrugging tot ze zou worden toegelaten op de hbo verloskunde. Denkt ze er nu nog zo over? Ze twijfelt, want het alternatief lonkt ook: een specialisatie als verpleegkundige in de obstetrie. “Het is toch een magisch wonder dat- als alles goed gaat- uit praktisch niets een volledig functionerend mens geboren wordt?”

Oma Betty Genee (76)

Betty Genee (76) kijkt met trots naar Emma, haar oudste kleinkind. Ze vindt het leuk dat ze ook voor het verpleegkundige vak heeft gekozen. “Maar volgens mij hadden wij het gezelliger”, zegt ze. Ze doelt dan vooral op de opleiding en het wonen in het zusterhuis.

Ze begon als 17-jarige aan de inservice-opleiding van het ziekenhuis in Sneek. “Dan kwam je intern”, vertelt ze. “Persoonlijke begeleiding zoals ze dat nu krijgen, dat was er niet. Je maakte veel mee, maar daar moest je zelf maar mee in het reine zien te komen. Alleen ‘s avonds, in het zusterhuis, waar jongens niet welkom waren, kon je het kwijt bij de nonnen en bij elkaar.”

Met een enkele onderbreking rond de komst van de kinderen werkte Betty twintig jaar in de ziekenhuiszorg, niet alleen in Friesland maar ook in het Zeeweg Ziekenhuis in IJmuiden. Daarna begon ze samen met haar man een administratiekantoor.

“Ik heb een prachtige tijd als verpleegkundige gehad”, zegt ze, “en het is mooi dat ik dat onbewust ook op mijn dochter en kleindochter heb kunnen overdragen. Wat ik hoop, is dat de mbo-verpleegkundige evenveel respect en waardering blijft krijgen als de hbo-opgeleide. De handen aan het bed zijn zeker zoveel waard als wat we in mijn tijd de ‘papieren verpleegster’ noemden.”

“

Persoonlijke begeleiding zoals ze dat nu krijgen, dat was er niet

”

Moeder Susan Genee (53)

Susan Genee wilde na het vwo als verpleegkundige het ziekenhuis in en koos daarom niet voor de 'brede' hbo-V, maar voor een inservice-opleiding. Ze kon terecht bij de Mariastichting in Haarlem, die later is opgegaan in het Spaarne Gasthuis.

“Net als mijn moeder heb ik erg genoten van het intern wonen, en ik had dat Emma ook graag gegund. Mij heeft het veel gebracht. Zó belangrijk, zo'n mentrix die klaarzit met een kop soep als je thuiskomt na een zware dienst.”

Susan behaalde in 1989 haar diploma. In die tijd betekende dat gelijk ontslag, omdat er weinig werkgelegenheid was. “Ik ben toen belastingrecht gaan studeren in Groningen. In de zomermaanden kon ik aan de slag in de Mariastichting, dat is gedurende mijn hele studie mijn bijbaan gebleven.”

Het zat Susan qua werkgelegenheid niet mee, want toen ze was afgestudeerd als fiscaal jurist was juist in deze sector geen werk te vinden. Ze ging fulltime aan de slag in de verpleging. “Ik heb op oncologie gewerkt en kon vervolgens ook terecht op de kinderafdeling, wat

steeds mijn ideaal was geweest. In 1997 heb ik mijn kinderaantekening behaald.”

En nu? Ze schiet in de lach. “Uiteindelijk vond ik de verpleging moeilijk te combineren met een jong gezin en ben ik toch belastingadviseur geworden. En nu ontwikkel ik fiscale software.”

